

Մէթուսդ զէ ապիրէ, Վարագճը խանընտա
իւտթ գաթատ, 8 նիւմէթյու օտատա, փանոնեան
վարագետ իսինէ կէտնտէրիլէճէ տիր:

(Մն իբրևն՝ պէնտո . . .) Երազելի մուգատա-
տէս մանասթըրլարը ըուհպանլարը օլան Իէք
ում փափասլար իլէ , Լէօր տը Երիթէ
ում րահպէլէր , վէ սայիր ճէօմաթը տի-
նէյէ երզիսէլէրի , պիւլիւք մանասթըրլարն
չվորդատան ախլ իթտիքլէրի ագմաշատան
(գումաշարտան) իմալ օլունարադ , զիբր օ-
լունան րահպ վէ րահպէլէր իշինսայիր մա-
նասթըրլարա իրսալ օլունմագտա պուլուն-
տուգլարլունտան , վէ մէզբիւր պիւլիւք մաշ-
նասթըրլարն պուլունտուգլարը շէհիր կէօմ-
իւք նէզարէթի թարաֆընտան , ագմաշայի
(գումաշար) մէզբիւրէնին վիսուլինտէ , րէս-
մի կէօմրիւլիւ , իշյու պիւլիւք մանասթըրլա-
րն մուաֆիյէթի մլգտարլունտան թէնզիլզը-
լնաճաղընտան , էլպիսէյի մէզբիւրէնին Տինի
իլյաճընտա , րէսմի մէզբիւր , մէզբիւր պիւ-
լիւք մանասթըրլար մուաֆիյէթինէ իյատէ
վէ իլավէ գըլնաճագ տըր . Ելպիսէյի մէզ-
բիւրէ իրսալ օլունտուղու մանասթըրլարն
պուլունտուգլարը շէհիրէ վիսուլէրինտէ , ի-
ճապ իտէն րէսմի կէօմրիւլիւ , շէհրի մէզբիւր-
տէ պուլունան կիւմրիւք նէզարէթի թարա

Ֆրանսիայ, մեզքիւր մանասթըրլար շուաֆիյէ. թի միգտարնտան պիթթէնզիլ. էլպիսէյի մեզքիւրէյ տէրհալ թէսլիմ գըլընաճագտըր :

ԿԱՎԱՏԻՍ ԳԵՂԵՍԻ

Պու նիղամմամէ պիղիմ վարդապետէր ի- ջին բէք չօգ էլզէմիյէթտէն օլտուգուլտան, վէ թիւրքէսիի հէփիթ լըյըգըլա անշայտ- մայաճագտարնտան, աչքօ սուրէթտէն էրմէ- նիճէյէ թէրճէմէ օլունմասը տաթի էլզէմիյ- յէթտէն տիբ :

ԱՅԳԱՅԻՆ

Խարբերդ . Մարտ . 6 1865

Վիճակայոյց պատկեր

Վաւառաբնակ Հայոց

Խմբագիր

Վարպետի հաժարտի պատուական լրագրոյ

Կ—Պօլիս

Վաւառաբնակ Հայոց դռնն արցունք- ները կտտիպեն զիս, որ Հեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ անոնց տխուր բաղդին մէկ ուրուագիծը հրատարակեմ : Սակայն խօսելէ յառաջ պարտ անձին կըհամարիմ զեկուցա- նիւ՝ թէ հոս մեր նպատակը անոնց վրայ ընդ- հանուր տեսութիւն մ'ընել չէ, այլ պար- զապէս հակիրճ ակնարկութիւնէ մը ետքը՝ ա- նոնց պատճառները քննելով, քանի մը կա- րեոր և պատշաճ դիտողութիւններ 'ի գիր առնել է . և Կ . Պօլսոյ Հայոց ուշադ- իւթիւնը հրապարակ անոնց վրայ . — Ուրեմն սկսինք նկարագրել, ինչ որ մեր աչքերը տես- նելիւ դժբաղդութիւնն ունեցան այս անգա- մուան ճամբորդութեանս մէջ :

Տիեզերական պատմութեան՝ ազգաց այն յաւերժական դասարանին մէջ կ'էսրդանք որ, Լրեւելեան աշխարհն երբեմն Լրեւմտից տայտնայ վիճակն ունէր . և Լրեւմտեք ալ երբեմն Լսիոյ հիմակուան բաղդին բաղդակից էր : Լսիւ, Հայաստան ալ իր ոսկեգարներն ու- ճեցեր է, որոնց յիշատակը դարձեալ պատ- մութիւնը մեզի կիմացնէ : Սակայն անոնցմէ և ոչ հետք մը այսօր կրգանուին գէթ Լսիոյ բարձրագոյն լերանց վրայ : Լսին տեղ գե- րեզմանական խորին լըուութիւն մը պաշարա- է, որ ճամբորդին սոսկում և արհաւիրք կը պատճառէ : Եթէ արագ աչքի հայեացք մը անոնց վրայ նետելու ըլլանք, տխուր բեկոր- ներէ և կիսակործան մահաբաններէ զատ ուրիշ առարկայ մը չընշմարտիր Հոն :

Հայաստան մեծ է եղեր երբեմն իւր ան- զուգական հանճարներովը և հարստութեամբ- րը, իսկ հիմա մեծ է միայն իրեն տգիտու- թեամբը և աղքատութեամբը : Վարուս Վաղարշապետութեան յաղթանակը՝ դեռ իւր դարերով թափած արիւնախառն արտասու- քը, իւր դալուկ աչաց արտեաններէնքներէն չէ սրբաթի :

Հայաստանցին իւր միակ յոյժը Պօլսոյ

Եզրայոց վրայ է դրած : Լսոր և Պօլսեց- ւոյն մէջը մեծ վիճ մը կայ . . . ԹՇՈՒՆ- ՈՒՈՒԹԻՒՆՆ : Միշտ առաջինին բաժինը, սուգ, հաւատարմութիւն, վերջապէս աշ- խարհի վրայ մշտնջեն արտապատութիւն եղած է, և է ցարգ : Հոս կ'ամփոփուի իւր ճակատագրին պատգամները : Իսկ Պօլսեցւոյ- նը՝ ազոնց ընդհակառակը . . . Եղբատ Հայաստանցիէ այսօր կարօտ է հացի և լու- նոյ, թէև Լսիւ համեմատ հիւրնկալութիւնը իրեն տունը երբեք պակաս չէ : Լսօր պատկարելի ծերունիէն մինչև որդանին մէջ հանգչող մանկիկն, իւր մանկական ճիշդը մը մը ներդաշնակութեանը հետ խառնելով ԳԹՈՒԹԻՒՆ, ԳԹՈՒԹԻՒՆ կ'աղաղակեն : Սիրտ մը անվայ ըլլալու է որ այս աղի- ղովմ ձայները լսէ ու չըզուի : Ստոր աղ- գերն անգամ կրգլման այս խղճալի տես- րակիս վրայ : Լսս տեսարանիս մէջ ազգա- սիրութիւն բառը լոկ տղած մը եղած յա- ճակագոյն կը կրկնուի, շատ ականջներ կը- թնդայնէ, բայց 'ի զուր . . . քանզի Հա- յաստանի մէջ ալ սիրամարգի կերպարանօք այնպիսի ագռաւներ կգտնուին որ կարճատեւ անձերէ յարգութիւն կսպասեն : Լսոնք բաղդին Լսնիւմիւններն են : Լսոնց առջև պարտ և իշտար ըսուած Սահմանադրու- թեան էական սկզբունքը սոսկ ուրուական կամ շուք մը ծանցուած է . անհատական պատիւը՝ տղայական խաղալիկ . Ռիօնն ելած օր'նքը կարծես իրենց համար երբեք չէ . . . խեղճ հասարակութիւնը՝ այս Լսականութեան անտէն բռնուող աննման ազգասիրաց խոնարհ պաշտօնեայն է : Հարստահարու- թեանց հաշիւը չըկայ : Օարմանալին ո՞րն է պիտէք, Հարստահարիչներն ալ Հայ, Հա- յարստահարողներն ալ Հայ են շատ անգամ : Լսս յաղթանակին վրայ շատերը կ'ուլան, քիչերը կընիդան : Լսա՝ այս ամէնը իսկ ա- չքս տեսնելով՝ կըխորհիմ որ այս թշուա- ռութեանց միակ դարմանն ըլլալու համար որոշուած աղգային այն փրկարար Սահմա- նադրութեանը գործնական արգասիքը ե՞րբ պիտի զգալի ըլլայ այս խաժամուժ հասարա- կութեան, եթէ ոչ ան ալ շատ ուրուական- ներու պէս որոնք ընդ երկար Լսգիին երեւա- կայութիւնը խաբեցին, ո՞հ ան ալ պիտի ո- չընչանայ : Լսոր պատասխանը ապագային մէջ միայն կրնանք փնտռել :

Հոս վայրկեան մը հանգչինք, և քիչ մը Հայաստանցւոյն թշուառութեանը բուն պատճառները քննենք : Լսո՛ քննենք խղճի մտօք . վասն զի առանց պատճառի փոշի մը անգամ չըշարժիր : Լսանց պապաճառի ամէ- նայն ինչ ունիչ է : Եթէ այս պապաճառ- ունը ինչ պակսելու ըլլայ, անշուշտ ներու- դալիտ պիտի գտնուին ընթերցողք : Հին ժամանակները փիւնիկեցիք և անոնցմէ ետ- քը Եյնները և այս վերջին դարերուս մէջ

ալ Լսիւական աշխարհ ժողովուրդը լուսա- ւորութեան առաջին քայլերն առին, այն- ժողովուրդները՝ որոնք երբեմն վայրենի, բայց այսօր ամէն աղգաց առջև նախանձելի հանդիսացած են իրենց ցանկալի յառաջը- դիմութեամբը : Տեսնենք ո՞վ է այս ժողո- վրդոց լուսաւորութեան պատճառը : — ԳԼՍ- ՏԻՍԻՍԿՈՒԹԻՒՆԸ . Երկրպագի՞ր անուն . մոգական բա՛ռ : Լսն ինչ օրորոցին մէջ էր դարուս քաղաքակրթութեան վեհ յաղթա- նակը, ասոնք զանի ձեռք ձգելով համար դաստիարակութեան գեղեցիկ սկզբունքն յարգեցին, դաստիարակութեան հիմար կը- սենք, որ իրաւամբ աղգաց լուսաւորութեան ջաջ ծանցուած է : Սկսան 'ի մի սիրտ և 'ի մի հոգի յայսկոյս յայնկոյս դպրոցներ հաս- տատել, ճեմարաններ կառուցանել, ուր կրնան ձուլուիլ ապառնի քաղաքացիներ : Ճեմարիտ անձնանուէր ազգաւորներ, պատ- կաց արժանի ճակատներ : Վայրոցները՝ ընդհանուր մարդկային լուսաւորութեան ատ- եանն է, որուն իշխանութեանը զսպանակին տակն է այն ամէն աղգերը որոնք իրենց ու- սումնական յառաջադիմութեամբը, լուսաւո- րութեան ասպարէզին մէջ երևնալու կոչու- մը ունեցած են : Լսոնք են մարդկային ըն- կերութեան նոր բերանը : Լսոնք են աղբի մը ներկայ և ապագայ բաղդը որոշող : Լ- նոնք են աղբի մը հին աւուրց աւերա- կաց գոգցես նոր ոգի տուող մոգիչ զօրու- թիւնը :

Լսա՛ աշխարհս կը տեսնենք որ, օր քան զօր կը վեմանայ, կ'ազնուանայ, ասոնց պատճառը դարձեալ դաստիարակութիւնն է : Դաստիարակութիւնը, որ քաղաքակրթու- թեան իր գործը յառաջ մղել կ'ուտայ, Վարաւոր տգիտութեան կանգնած անջրպե- տը կըփշրէ, կըխորտակէ : Երկու աշխարհն- րը իրարմէ կը զատէ : Ովկիանոսը ծովակ մը կը դարձունէ : Լեւնականը՝ քաղաքացի կը- նէ : Փարսախները քայլերու կը վերածէ : Եգիպտոսը զօրութիւնը աշխարհի առջև կը- յայտնէ : Փիլիսոփայութիւնը կասողածա- ցընէ : Լեզուն կը քաղցրացնէ : Մաքին ու մամուլին ազատութեանը ներդաշնակութիւն կ'ուտայ հսկայաբայլ ընթանալու : Դողբը վուրդին կ'ուսուցանէ, նուիրել իւր սէրը՝ Լգիին : Հնազանդութիւնը՝ Լսյսներ . և օխո- տը՝ Լստուծոյ : Ով կըջապէս աշխարհիս մէջ գտնուող թագաւորաց, իշխանաց և աղքատ- ժողովուրդոց կը ծանցունէ իրենց սուրբ և ար- դար պարտերը և իրաւունքները : Լսոնց- մով նիւթական աշխարհս կը փառաւորուի բարոյական աշխարհին կռիւնելով :

Վասնանք մեր Հայ ազգին վրայ : Թագ- ղունք առ այժմ մեր անյաւը, այսօրուան կենդանի փորձերէն փորձելն անգամ կարող է ըստ բուսականի մեզ համոզել, թէ Հայ- յաստանի թշուառութիւնը մինչև ցեր հայ

ստեղծ է այսօր . . . Դեռ ազգիստութեան և անկրթութեան հրեղէն շանթերը պայաճծ չեն , այն շանթերը որոնք երբեմն արքայից Գագայք ալ ոչնչութեան մատնեցին : Ո՛հ , դեռ կը թագաւորէ հոգի դարաւոր ազգիստութեան վայրագ հրեղը , և կ'ուզէ վճատեցնել այն երեւելի մեքերը՝ որ ազգին յառաջագիւ մութեանը համար կը քրտնին :

Վանի՛ , քանի՛ ծագկահասակ սրիորդներ տեսայ որ , կրթութեան և ուսումնականութեան բոլորովին զուրկ կը փայփայէին իրենց մօրը գրկին մէջ . ասիկա ցաւօք սրտի կը զրուցեմք : Վարձեալ , քանի՛ դեռահաս աղայք և աղջկունքներ որոնք բոլորիկ ոտքերով և վրան գլուխներ պատռած՝ ասորին տնդին ժուռ կուգային կարգաւ գրել սովորելու մեղք համարելով իրենց . ասիկա ալ ողբալով կըսեմք : Եւս յամր ընթացքով չարաւորութիւններ չայատանի համար երազ մ'է , երազ մը որ կ'անցնի . . . :

Եւս յետախաղաց ընթացքը ինչ կընշանակէ արդի քաղաքականութեան առջեւ , եթէ ոչ պարզապէս Եւստուծոյ մը ձեռքով վառուած ջահը մարել . այն ջահը՝ որ խաւար ճանչցուած օրերուն մէջ ալ Սոկրատես , և Տէգարթներ լուսաւորեց , և մեր աշխարհին մէջ Սոկրատեսներու և Սահակներու առաջնորդութիւն ըրաւ :

Ենցա՛ն այն օրերը՝ յորում ազգերը մէյմէկ կ'ըլլին էին ընկերական կեանքին մէջ Եւրոպի ժամանակիս պահանջը այս չէ , այլ միա համուռ լուսափայլ խորհրդով՝ ընկերութեան հինօրեայ քարաշէն հիմերը փոխել : Վարդաքակթութեան անձուկ սահմանը ընդարձակել և ամենուրեք երեւոյթին տեղ իրականը յաջորդեցնել : Եւրոպայի զոհել՝ ապագայի մը յուսով : Ենձնական շահերը դարեցնել ընդհանուրին առջեւ : Սեղաններուն բռնական փրփուկայութեանն օրինակ առնել , չայութիւնը պարծառք ու պատիւ համարիլ Եւրոպային յառաջագիւ մութեան օժանդակ ըլլալու համար՝ չայաստանցւոյն արցունքները քրքելու թաշկինակ մը գտնալ , անոր անբուժելի վիրքերուն սպեղանի մատուցանել , և երացնել մենե այն ամէն ինչ՝ որոնք ազգի մը անխուսափելի կորուստ կսպառնան : Եւս հօր մը , ինչ որ արժան է հայրութեան , կրթել տալ զաւակաց մատաղ մտքերը , ճանչցնել անոր որ , դաստիարակութիւնը մարդկային մտաց մկրտութիւնն է : Վաջաւերել գրգռող սիրտը : Դամանակին չայ մանկուոյն լալու և ողբալու տեղի չտալ իւր բաղդը անփծելով : Տուր կրթութիւն քու զաւակդ ո՞վ հայր , որ օր մը գերեզմանիդ քարին վրայ փորագրուած բառերուն մէջ առնէք չխառնէ , և չըսէ թէ ել տես իմ թիշուաւութիւնս , որուն պատճառ միշտ դու ես : Գտնա՛ ուրեմն քաղցրացնել անոր մատաղ սրտին մէջ մայրնի լեզուն : Շանչաւ աւոր չայութեան եղական ձիւքերը : Ղշմա ,

ըլիս Վրիստոնեայ և Ճեմարիա Լայ ընկեր համար բոլոր ձիւք մի խթայե՛ք : Տպաւորեանոր հոգւոյն մէջ վերջապէս մարդկութեան և ազգութեան սրբալին փայլները , որով ըլլայ երջանիկ թէ՛ երկրիս վրայ , և թէ՛ յերկինս :

. . . Խմբագիր . ասոնք յայտնելով՝ երջանիկ եմ որ այս առաջին անգամ պատիւ ունեցայ քանի մը խօսք ընել Եւրոպային դաստիարակութեան մասին , և կը յուսամ որ , ներողամիտ կըլլան ձեզի հետ նաեւ ընթերցողներն ալ որ մանրամասն չը նկարագրեցի անոր անթիւ օգուտները՝ որոնք արդէն ամէնուրեք յայտնի են :

Վրեցի ասոնք , որպէս զի ապագային մէջ այս թշուառութեանց վերջանալուն օգուտ մը ըլլայ : Եւրոպայի , գրեցի այս ամէնը հայութեան բնական զգացմամբ , յուսալով որ Սրբազան պատրիարք ազգասէր հայրերն և Եւրոպային բարեխնամ վարչութիւնը իրենց սովորական գթութեամբ չեն զլսնար ժամ մը յառաջ փութալ այս անտանելի տառապանքը բարձման մէկ միջոց : Եւս ժամ երկրիս վրայ միջոցաւոր շրջաններ պիտի ունենան զիրենք բարեբանելու պատրաստ : Եւս կենտրոն է երկրիս փառքը և երկրի անթառամ պսակը : Եւրոպայի թշուառացողորմողները անվարձ չը ձգել թէ աշխարհիս մէջ և թէ յերկնային բնագաւառս :

Չուզեցի իշել դեռ մանրամասն անորոքելի բաղդին գաւառական չայոց տուած բոլոր հարուածները , որոնք անշուշտ աւելի մեծ ցաւ պիտի պատճառէին Եւրոպային , Վրիստոնեական , և մարդկային զգացմամբ ընթերցողաց : Եւ չենք ուզել խոսիլ ասոնց վրայ : Եւստով և անհամբեր կսպանեմ անոց դարմանին շուտով կատարմանը :

Սերջին խօսք մ'ալ : չայաստանի վիճակացոյց պատկերին մէկ ուրուագիծը տալէն զկնի , կարծեմ կը ներուրի եթէ վերջաբանը նոյն հայրենի երկրին մէկ ուրախութեան դրօշմով կը բերու ըլլամ :

Վարքերդու ընդարձակ վիճակը մեծ յոյսեր կուտայ թէ՛ ընդհանուր Եւրոպային , և թէ՛ իւր վիճակի թշուառ ժողովրդոց Եւրոպային Սահմանադրութեան հրամաններէն խիստ կարեւորագոյնը փութալով այս օրերս կատարելու : Եսիկա զիշերօթեակ ճեմարանի մը փառաւոր հիմնարկութիւնն է , որուն անհրաժեշտ կարեւորութիւնը զգալի եղած է արդէն . և ապագային մէջ ծնանելիք անթիւ բարեքներն ալ Եւրոպայոց խոհական մտացը կը թողու մակարեւել : Եւս լուրը ոչ նուազ ուրախութիւն է չայ արեւմտե քաղաքաւոր սրբերու համար : քանզի իւր տեսակին մէջ գրեթէ նոր և առաջին պիտի հանդիսանայ իւր նկրքին և արտաքին բարեկարգ տնտեսութեամբ : Եւս գործող պատճառը և հիմնագիրը տեղացի արժանապատիւ առաջնորդն է , որ իւր վրայ առած է անոր բոլոր

հոգերը և միջոցները Եւրոպայոց յայտնի քաղաքի հսկայ ճեմարկութեանց զանազան դժուարութիւնները , մանաւանդ անանկ երկրի մը մէջ , ուր Եւրոպայի միայն վերականգնելու մէջ անսկաւ է Սահայն արժանապատիւ հիմնագիրը առ ոչինչ գրելով այն ամէն ինչ՝ որ վճատութիւն կը պատճառեն այսպիսի բարեկարգութիւն և ազգագոյն ձեռնարկութեանց , քաղցրութեամբ յառաջ կը մղէ այս ազգային յաղթանակը , կոիկրտելով այն ամէն վերջերը և տառապանքները որոնք ազգիստութիւնը և իւր արքանաւորները իւր նորածին և դողդոջ քայներուն առջեւ կը նետեն : Եւս իմաւ նախատեսած էր արժանապատիւ և ազգասէր առաջնորդը այն ամէնը՝ որոնք իւր դէմը պիտի ելլէին զինքը ցրտացնելու համար այսպիսի բարի նպատակէն : Սահայն ինքը լաւ համոզուած էր որ ամէն գործ իւր դժուարութիւնը ունի , մանաւանդ այսպիսի ազգային հիմնարկութեան մը ձեռնարկութիւնը , որուն դժուարութեանցը յաղթելու համար մի միայն գործնական ջանք և աշխատութիւն պէտք է :

Ա . Ե . ԱՅՎԱԶԵԱՆ

Խաղաղ պայմանութեան պահստիւնը վե ինստանի յէթ տուրքուսուլա իւզըր եազըմըլ օլուպ , վէ շիմտիյէ գատար չայաստան հագգընտս սեյլէտիքլէրիմիդի , վէ շու հալտէն գուրթութեանս պիւրիմիք շարէ , անճագ ուլում ու ֆիւնուն վէ ատապ ու թէրպիյէ օլտուղունու թէքերիւր իմիշ օլտուղունտան , այրէն տերձ իլէ տուրքուսու օլան զալմալըն տիգգալմը քեամիլէսինի տալէթ իմիք նիյէթինտէ պուլունմուշուլ տուր :

Պէտքէ պահալար իլէ , իսթանպուլ չայլարընըն , վէ Եւրոպային Սահմանութիւնուն ինստաֆ ու մէրհամէթէ կէլմէսինտէն , պիլ զալմէն իւմիտիմիլիք քէսմիլ իսէքտէ , պարի թալիլէրտէ թէլէքքիւրլէրի պագը գալընտա , պուլտան սանրա կէլմէնը ալ չօգ իպրէթ ալընլար , վէ թաշալըլար իսէ , քէնտի պաշլարընըն շարէսինի տիւշիւնմէյէ մէճպուր օլտուղլարըն անլայարագ , հէր պիլ իւմիտէրիմի պիլզալմ քէնտիլէրէ վէրիպ , սալէյի ատալէթ ու մէարիֆլայէյի Սահմանութիւն պէնիյէտէ , մէքթէպլէր աշղպ իլէրու կիլմէյէ , վէ ճէհալէթ ու սէֆալէթտէն , վէ պինապէրին Սահմանպուլ չայլարընտան իմտատ պէքլէմէքտէն գուրթութեանս նիյէթ վէ եմէլիյէ , արալըդ արալըդ տէվալմընը կըլէ մէյէթտէն կէօրմէքտէյիլ :

Իսթանպուլ չայլարը , եվլէլէրի պաղը ճիհէթլէրէ մէպնի , թաշալըլարտան զիյալտէ սէրվէթ վէ նուֆուզալ իլէրուտէ պուլունտուղլարընտան , վագաալ իսթէտիլէրի իմագտիտէ իյիլէք վէ իմտատ իսթպիլիլէր իմիշ . ֆէգալմ շիմտիլէք , վէ պուլտան սանրա տիւշար օլաճագալըր հալըրի , էկէր եօլլարընը ֆէվգալ էլ ատէ սալէթտէ տէլիլ

Թիրմեղէր իսէ, ու գատար ֆէնա օլաճագ տըր, վէ օլմայատա պաշլամը տըր քի, տէ-
 յիլ թաշրալըարը տիւշինմէք, վէ մուսվէ-
 Նէթ իթմէք, հաթթա պիզզաթ քէնտիւրի
 տախի տիւշինմէք, վէ իսլահ ճարէրինէ
 քալըլմայաճագլար տըր. նասըլ քի կիւն պէ
 ֆիւն թէճրիւպէլէրիտէ կէօրիւլմէք տէր.
 շալ պու քի թաշրատաքի շալարըն, պու
 կիւնտէն, ետի իսթմանպօլ շալարը կիպի,
 տաճա միլլէթիք վէ սայիր մէտհէ շաշան
 տալըլըլարընը զայպ իթմէղաէն էվլէլ, ազըլ-
 լարընը պաշլարընա թաթլադըլարը թագտիր-
 տէ, տաճա զիյատէ իլըրու կիտէպիլէճէ քէրի,
 պիզզէ շիւքհէտէն միւսթաղնի տիր. զիրա,
 պու ալէմտէ հէր շէյին պաշը ախագ թէ-
 ֆիլիյի օլտուղու աշիքէար իքէն, իսթմանպօլ
 իսէ, եթմիլ իքի միլլէթին հէր սընըֆէ-
 հաիսինին պիր մէրքէզի օլտուղու շէյլէ
 տուրսուն, շալարը տախի եթմիլ իքի մէ-
 լէքէթտէն թօրլամա վէ թօրլամա օլուպ,
 քէնտիւրէր խասս ախագ ու առապա մալիք
 օլմատըլարընտան, ետիտ մէյմուշարի
 հէր առէթ վէ հէր էֆքէարա խըտմէթ իթ-
 տիքէրինտէն, տէսսէվիյէ մախլուլթ թապի-
 տիլը պիր մախլուլթ էհալի հալինէ կիրմիլ
 տիր վէ կիրմէքտէ տիր:

Պուշարը սէյլմէքտէն միւրատըրը,
 իսթմանպօլ շալարընը պիւթիւն պիւթիւն
 զայպ օլմուշ եթրինտէ թուլթագ տէյիլ տիր,
 նասըլ քի սէյլէտիք, էկէր ետիւնու տէյիլ-
 թիրի իսէ, ֆիլվազ հէր պիր եթրին շա-
 լարընա պիր իյի իպրէթ օլապիլէճէքէրիտէ
 նիւմայան տըր. հալպու քի, պիր գաշ սէ-
 ճէտէն պէրու, շունճա զարէթլէր, վէ շուն-
 ճա թէլիլիլէր զուհուրա կէլիլ իքէն, հա-
 լիւ ագսինէ հարլէթ իթմէքտէ, վէ կիւն-
 տէն կիւնէ կէրի կէրի կիրմէքտէ տիր:

Պիլլէ, քէնտի իտաաաալըլա թագվիյիթ
 վիթէրէք սէյլլիլ քի, Վզային վարշու-
 թիւն շիմաթի ետիւնու տէյիլթիրմէտիքէ,
 ետի ագգաթաաաաաաաաաաաաաաաաաաաա
 հիճէ կիւնտիւլ շալըլըն էհլի տիրայէթ վէ
 սաշիպ լիյագաթ առաաաաաաաաաաաաաաաա
 վէ իսթմէլէրիէ պաղլա մագ էֆքէարընտան
 վազ կէլմէտիքէ, վէ միլլէթ խալիլէրինի
 տալըլըլա վէ զայպ իտիպ, վէ միլլէթ տօսթա-
 իրըն պիրթապիւմ գաղանմատըլա, վէ պիր
 թագլըմ րուհանի վէ ճիւմանի պաթըլ առէթ-
 լէրի, էֆքէարալը, վէ իթիպատըլը գալ-
 տըրմատըլա, վէ փարա ճիճէթիտէ էհա-
 ֆիլինէմիյիթի թամալէսինի տալէթ իտիճի
 թարիլըլ թուլթուպ վէ իճրատընը կէօսթէր-
 մէտիքէ, վէ հէր շէյտէն զիյատէ, մէքթէպ-
 լէրի նիլալմէնա գօյարագ, առաաա քէյտա
 թիմէյէ սայ ու իգաաաաաաաաաաաաաաաաա
 քէ պիր իյիլը ետաաաաաաաաաաաաաաաա
 փէյիլ տիր:

Մէքէր պաշարն սօնունտա, արթ. Մ-
 ֆորոն վարդապետ ճէնապլէրինին կիճէլի
 ֆիւնտիւլիւ պիր մէքթէպ քիւշատինէ թէ-

շէպիւս իթտիքէրի օլունմագտա տըր: Հու
 թէշէպիւսին նէ գատար միւհիմ վէ թէ-
 շէքէրէ շաշան օլտուղու հէր քէսէ մալիւմ
 տուր, վէ պիլ տախի զայրէթլէրինի թէլիլ
 իտէրիլ, լաքին նէ մէրթէպէ կիւճիւլէրէ
 րասթ կէլէճ. կին տախի պիլտիկիմիլտէն,
 փարա վէ իտարէսի իւզէրինէ քէք. չօք վէ
 քէք իյի տիւշինմէլէրինի խալիսանէ իսթար
 իտէրիլ:

ՀԱՄԱՐՈՑ
 ՆՈՐ
 ՔԵՐԵԿՆՆՈՒԹԻՒՆ

Պու քերականութիւն լ. Ս. Ս. Վ. Վա-
 րագաշան էֆէնտինին թէլիլի յալտուղու
 հալտէ, վաղըմ վաղըմ սէմէրէյի խալիյիյէ-
 սիյէ հագգընտա մէտհ ու սէնալար օգունան
 շալիւղեան ընկերութիւն մէտարիֆաթըլ
 րա, Վիւրքէնա թապիսանէսինտէ քէք թէ-
 միլ սուրէթտէ թապ ու թէմիլ զըլընմըլ
 օլմաղին, էէր զուրուշա քիթապըլարտաա-
 թըլմագտա տըր:

Մէքէր քերականութիւն անճագ 90
 սաշիֆէտէն իպարէթ օլուպ, էօյէ պիր կիւ-
 ճէլ սուրէթտէ ետըլմըլ, վէ լուլէթլէրինի
 աշխարհագառ վէ թիւրքէ մանիալար կէս-
 թէրիլտիքտէն պաշպա, էօյէ միւնասէպէթ-
 լի միսալէր կէօսթէրիլիլ տիր քի, շալիւր
 տանըն քէք գօլալըլա անապապիլէճէկի է-
 մէլի էլլէպտէն տիր:

Հիմտիյէ գատար, նիլէ հօճալար քերակա-
 նութիւնու քէնտիլէրինէ պիր ալէթ ի Վէրէք
 վէ չօճուղարը քէնտի կէլիլտիքլէրի քէօք
 իւտէն կէլիլմէք իսթէյէրէք, պիր թագըմ
 իշինտէն չըզըլմալ քերականութիւնլար իլէ
 տէօրթ պէշ սէնէ եօրմագտա, վէ վաղըմ
 զայպ իթտիրմէքտէ իտիլէր. վէ հաթթա չօք
 չօճուղար սանաթա կիտէճէք վաղըմ կէլտիք
 տէ, ուսանմըլ օլտուղարը քերականութիւ-
 նու պիթիլմէքտիլըն, մէքթէպի թէլլէ թիւ-
 մէյէ մէճպուր օլմագտա իտիլէր: Վապա-
 շու ֆէնալըլըն էսին ալընմագ նիյէթիյէ,
 պիր գաշ սէնէտէն պէրու պիր պիրինտէն
 մուլթաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաա
 լար զուհուրա կէլէրէք, էրպալըլ քիթապ-
 թիւն թէլէքքէլիլինի մուճիպ օլմուշ տուր
 վէ Վարագաշան էֆէնտինին էվլէլի քե-
 րականութիւնու, պաղը ճիճէթլէրէ չօլլա
 րա ֆալիպ պուլունտուգտան իգաշպա, հէլ
 պու տէֆաթի մուլթաաաաաաաաաաաաաաա
 լարը, միլլէթիլիլ իշին պիր նիյէթի ազիմ
 սալըլմայա սէզա պիր հալտէ պուլունմուշ
 տուր. զիրա, շիմտիտէն սօնրա, մէքթէպ
 նաղըլարը, շալիւրտանըն խալի ու մէնֆա-
 թընը տիւշինէրէք, մէքէր քերականու-
 թիւնու ալէսսէվիյէ մէքթէպլէրինէ գաղուլ
 իտիպ, վէ հօճալար տախի, այնի նիյէթտէ
 պուլունտուգալըլ թագտիրտէ, շալիւրտանըն
 էն չօլլա ալթըլ ալ տէյիլմէք քերականութիւ-
 նու պիթիլմիլ օլաճաղը, վէ արթան վագ-
 թիլի պաշպա տէրալէրէ սարֆ իտէճէյի շիւք-
 հէսիլ տիր:

Պաղը հօճալար, քէնտիլէրէ մախտուս պա-
 ճը սալըլար իլէ, պիրէր ճիւս քերականու-
 թիւնա իթիպար իտիպ կիթմէքտէ տիրէր:
 վէ չօք եթրին էհալիսի վէ մէքթէպ նաղըլ-
 րար, պանղի քերականութիւնու շալիւրտան
 իշին գօլալըլը վէ ֆալիտէլի օլտուղուն պիլ-
 մէտիլէրինտէն, թապիաթիյէ հօճալարընը
 սէօղինիւ տիյէմէքտէ, վէ իսթէտիքլէրի քէ-
 րականութիւնու ալմագտա տըրլար. հալ պու
 քի պիլ, մէքթէպլէրիլիլ հալլէրինի, չօ-
 ճուղուգտա քերականութիւն սօլունմըն
 կիւճիլէրինի. վէ ինկիլէրին գալլընճէ,
 էֆէլ քիլէ, էլիւն քիլէ օլտուղուն քէք
 ալիւ պիլտիկիմիլտէն, խալիսանէ էհալիյէ
 նաղըլարա, վէ շալիւրտանէ, Վարագաշ-
 ան էֆէնտինին պու սօն քերականութիւ-
 նունտան տաճա կիւլէլ, վէ տաճա գօլալ-
 լըլըլ պաշպա պիր քերականութիւն զուհու-
 րա կէլինճէյէ գատար, մէքէր քերակա-
 նութիւնա իթիպար իթմէլէրինի, վէ պիլթի-
 իլէ պէրապէր, կէրէք միւլէլիլի, վէ կէրէք
 քէնտի նիյէթի խալիյէսի իւզրէ տէլմա
 վէ իգաաա իթմէքտէ օլան շալիւղեան լն-
 իրութիւն հագգընտա իզհարը թէլէքքէլի
 իթմէլէրինի, նաթիհաթ իտէրիլ:

Իհիմալ տիր չօլլար, մէքէր քերա-
 կանութիւն իշին, քէք մուլթաաաաաաաաա
 յէրէք մաննա վէրիլըլ, հալ պու քի
 լագաա մուլթաաաաաաաաաաաաաաաաաա
 լէ միւլէլմէլ տիր, քիաֆիէյի իզթիլըլ
 յաիտէլէրի տէրճ իյլէմէքտէ տիր. վէ չօ-
 ճուղար զալլէն քերականութիւնտան չօք-
 լուգ պիր շէյ անապապիլէճէկի է-
 ֆի էզպէրլէտիքտէն սօնրա, թէրճէմէ վէ շա-
 ագրութիւն ետըլըլա ետալալ ետալալ նէ
 օլտուղուն անապապ վէ լէզլէթինի ալաճագ
 օլտուղարընտան, օլ պաաաաաաաաաաաա
 տէ քէք ալիւ էվլիլէլէլի շէյլէ տուրսուն
 վաղըլարը օլտուղա, վէ մէքթէպտէն չըգ-
 րպտան սօնրա տաճա մուլթաաաաաաա
 քերակա-
 նութիւնլար տախի մուլթաաաաաաաաաա
 իտէճէքլէրի պի
 նութիւնա տըր: Վէլ հասըլ մէքէր քե-
 լիլիպաճ տըր, շիմտիյէ գատար քերակա-
 նութիւն տէրալէրինի գօճա պիր տէնիլ կիւլի
 կէօրէրէք գօրգուպ պիր թարաֆա շէլիլէ-
 էրէ, վէ տիւշիւպ իշինտէ պօղըլալարա
 պիր քիւլէք հալթուլ մագալմնտա կէօրիւ
 նէրէք, արղուլէրինի ճէլալ վէ տալլէթ իտէ-
 ճէք պիր հալտէ տիր:

Պա քերականութիւն հագգընտա պու գա-
 տա օլուն ետալմագտան միւրատըրը պաշ-
 րա պիր շէյ սլմայըլ, իլա մէնիլ զալիլիլ
 իրալէն օլտուղու իւզրէ, միւլթին մէրթէպէ
 շու աճընաճագ հալտէ օլան մէքթէպլէրի-
 իլըլն, պարի քերականութիւն ճիճէթիլէ-
 րատընա կիրէրէք, զէվալլը չօճուղարըն
 օլալ վաղըլար սարֆ իթմէլէրինի պայիթ
 օլմագտան իպարէթ տիր:

Նոր քերականութիւնուն պաշպա ֆալի-
 տէլ րինտէն պաշպա, հէլէ պիր մուհասսէ-
 նաթըլ վար տըր քի, ճիւլէնին թէլէքքէլ-
 ինէ սէզա տըր. շէյլէ քի, զըլմէթի ետ-
 լընը 4 զուրուշ օլտուղու հալտէ, շալիւղ-
 էկիլմէսին նիյէթի մէրղուպէսիյէ կիւլէլէ
 գապաթտըլմըլ, վէ հաթթաաաաաաաաա
 տախի, պիր բարմագ էնիտէ մէշին շէքէ-
 րիլիլ տիր: